Наше Слово

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК
TYGODNIK UKRAIŃSKI
UKRAINIAN WEEKLY

Рік LXIX № 7 (3470) Варшава, 18 лютого 2024 року, Ціна / Cena 5 zł (vat = 8%) INDEKS 366609 ISSN 0027-8254 Інтернет-версія газети nasze-slowo.pl

Фото з соцмереж

Залужний йде з посади: «Дякуємо, Пане Генерале!». с. 6

Зустріч з представниками релігійних конфесій та меншин. с. 2

«Бюджетні діри» меншинних організацій. с. 8

ISSN 027-8254
07
9 770027 825245

eprasa.pl 9158a86c30

Павло ЛОЗА
Фото з офіційного сайту Канцелярії президента Польщі, автор – Марек Боравський

Зустріч з представниками релігійних конфесій та меншин

23 січня президентська пара запросила представників церков, релігійних об'єднань Польщі, а також Спільної комісії уряду та національних й етнічних меншин на щорічну зустріч у Президентському палаці.

«Дякуємо вам за те, що своєю присутністю, щоденною працею та духовним служінням своїм землякам співтворите наш народ», – сказав під час церемонії Анджей Дуда. Як зазначив президент, польський народ – це спільнота людей, які ставляться до Польщі як до своєї батьківщини, цінують традиції та все польське, незалежно від походження, етнічного коріння, релігії та ідеалів.

Президент наголосив, що останніми роками помітно багато суспільних хвилювань, пов'язаних із переживаннями за майбутнє та безпеку з огляду на війну в Україні. Глава польської держави зазначив, що поляки, приймаючи у своїх домівках біженців, які тікали від російської агресії, дали українцям «підтримку, серце й щоденну допомогу».

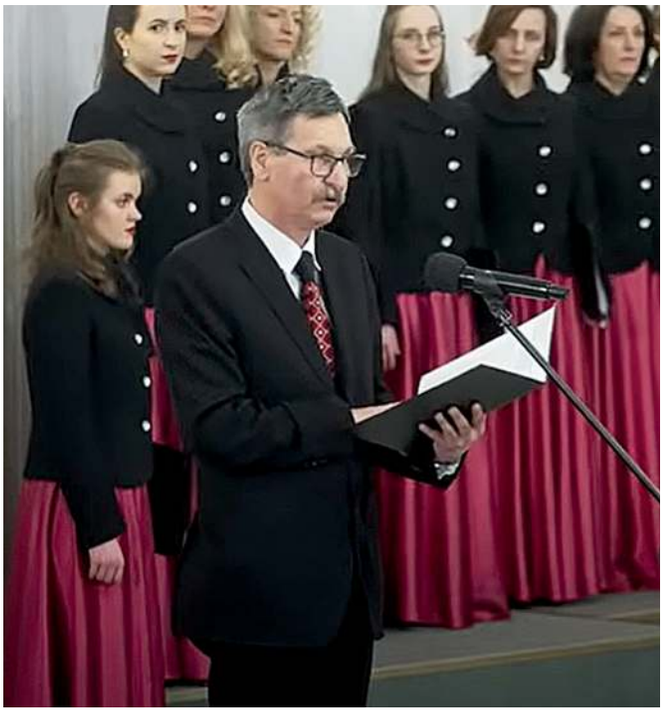

Співголова Спільної комісії уряду та національних й етнічних меншин д-р Григорій Купріянович. Прінт-скрін з відео

«Це інша людина, яка заслуговує на братерство, повагу, підтримку у важкій ситуації, в якій опинилася, без питань, хто вона, звідки прийшла й чому», – сказав Анджей Дуда, котрий побажав усім, щоб цей рік був кращим та повернув мир, що був «неодноразово порушений протягом нещодавнього часу».

Після президента Польщі виступили кардинал Казімєж Нич – митрополит Варшавський Римо-католицької церкви, єпископ Анджей Маліцький – голова Польської екуменічної ради, Міхаель Шудріх – головний рабин Польщі, Томаш Міськевич – голова Мусульманського релігійного союзу Польщі. Насамкінець слово взяв доктор Григорій Купріянович – співголова Спільної комісії уряду та національних й етнічних меншин, котрий у ній є одним із двох представників української меншини. Публікуємо повний текст його виступу.

***

Шановний пане Президенте разом із дружиною!

Ваше Преосвященство, високопреосвященства та ексцеленція – настоятелі та представники церков і релігійних об'єднань!

Шановні пані та панове міністри!

Пані та панове!

Минулий рік був надзвичайно важким часом у нашій спільній історії. Ми з жахіттям і надією дивимося на Україну, котра бореться з російською агресією, метою якої є знищення української держави та народу. Варто нагадати, що вчора ми, українці, відзначали наше державне свято – День Соборності України. На цьому місці, пане Президенте, хочу висловити величезну подяку за

eprasa.pl 9158a86c30

неймовірну підтримку, яку надає Україні та українцям польська держава й суспільство. Ми всі із сумом та жалем також слідкуємо за подіями на Близькому Сході – в Ізраїлі та секторі Газа, оплакуючи невинних жертв.

Національні та етнічні меншини в Польщі входять у новий 2024 рік із надією, але й побоюваннями. Як і всім, нам потрібна правова й демократична держава, яка також враховуватиме права та потреби меншин. І в цій сфері ще багато чого потрібно зробити. Позитивною ознакою ми вважаємо той факт, що розпочався законодавчий процес, котрий веде до припинення правової дискримінації німецької меншини у сфері освіти, яка триває з 2022 року.

Президент РП Анджей Дуда та владика Ольштинсько-Ґданської єпархії УГКЦ Аркадій Трохановський

2024 рік – це 80-річчя встановлення комуністичного режиму в Польщі на радянських багнетах, який учинив стільки злочинів! Одним із невирішених комуністичних злочинів, також у юридичному контексті, є акція «Вісла», що була жорстокою, пацифікаційною операцією, здійсненою за національним критерієм. Спільнота, яка пережила цей комуністичний злочин, дуже болісно сприйняла скандальне обґрунтування рішення прокурора Інституту національної пам'яті про припинення розслідування акції «Вісла», прийняте кілька місяців тому.

Рік, що починається, надзвичайно важливий для тих меншин у Польщі, представниками яких є православні, адже цього року ми відзначаємо 100-річчя автокефалії, тобто церковної незалежності, Православної церкви в Польщі. Надання автокефалії Синодом Константинопольського патріархату 11 листопада 1924 року стало переломним моментом в історії православної громади Речі Посполитої, переважну більшість якої становили віряни, котрі належали до національних меншин. Сподіваємось, що найвищий авторитет світового православ'я – святіший патріарх Константинопольський Варфоломій, який менш ніж два роки тому відвідав Польщу на запрошення Президента, візьме участь у святкуваннях, котрі вже розпочалися з нагоди цього чудового ювілею автокефалії.

Починаючи цей рік, ми всі молимося за мир, мирні дні та ночі для людей в Україні, Ізраїлі, секторі Газа. Ми очікуємо миру й порозуміння в країні, щоб політичні еліти через діалог та взаємну повагу знайшли спосіб для побудови верховенства права та демократичної держави.

З цієї нагоди я хотів би процитувати слова найвидатнішого караїмського поета Симона Кобецького, 90-річчя смерті якого вшановували кілька місяців тому. Його драматична доля може бути символом того, що нас єднає: караїм, народжений у литовських Троках, котрий започаткував світську караїмську поезію, чудово знав польську, російську та українську культуру, помер 1933 року в селі під Києвом у час Голодомору – Великого голоду в Україні, найбільшого радянського злочину, 90-річчя якого ми відзначали у 2023-му. В одному зі своїх ліричних віршів він писав:

Втрачене де знайти?
Як стати на правильний шлях?
Для чого жити в цьому світі?
Чого шукати в житті?

Пане Президенте разом з дружиною, бажаю Вам і всім нам, щоб у цьому новому році ми знайшли відповіді на ці ключові для кожної людини питання. Нехай цей рік принесе Україні мир і перемогу, яка стане перемогою всього демократичного світу. Від імені національних та етнічних меншин і громад, які використовують регіональну мову, хочу побажати Президенту та його дружині вдалого року в особистому житті й служінні державі, нехай це буде час розв'язання проблем і будування.

***

На щорічну зустріч до Президентського палацу прибули не лише глави церков (зокрема владика Ольштинсько-Ґданської єпархії УГКЦ Аркадій Трохановський) і члени Спільної комісії уряду та нацменшин. Були також делегації світських церков та релігійних об'єднань. ●

eprasa.pl 9158a86c30

Варшавський марш на підтримку України

24 лютого від посольства росії у Варшаві (вул. Бельведерська 49) вирушить марш на підтримку України.

Подія відбудеться у другу річницю повномасштабної атаки росії на Україну.

«Покажімо світу, що ми не самі, що Польща буде разом з Україною до перемоги. Продовжуємо тиснути на уряди, аби вони збільшили кількість військової допомоги, передали літаки F-16, ракети з дальністю понад 100 км і все, що потрібно Україні для перемоги!» – наголошують організатори. Початок маршу – о 16:00.

Показ документальної стрічки про українських біженців

23 лютого у Варшаві відбудеться показ документального фільму «Skąd dokąd» / «Звідки куди».

Це стрічка польського режисера Мацєя Гамели. Кінокартина є польсько-українсько-французькою копродукцією.

Головні події фільму відбуваються в польському евакуаційному автомобілі, який їде дорогами України. Волонтери минають заміновані поля та численні військові блокпости, щоб врятувати людей. Водієм авто є сам режисер фільму Мацєй Гамела. Показ відбудеться в Центрі кінокультури імені Анджея Вайди у Варшаві (алеї Уяздовські 20). Він розпочнеться о 19:00. Вхід на подію – безплатний.

Майстер-клас «Весняні подарунки від „Гурби"» у Перемишлі

Діячі ОУП у Перемишлі запрошують на майстер-клас «Весняні подарунки від „Гурби"». Подія відбудеться 18 лютого (16:00 – 19:00) у Народному домі. Під час заходу учасники зможуть навчитися виготовляти декоративні воскові свічки, а також особливу буковинську прикрасу – марцішор.

Марцішор – це прикраса-бутоньєрка, яку дарували люди одне одному на початку весни. Вона символізує любов і світло, що долає морок зими.

Кураторки події – співзасновниці організації «Музична майстерня „Гурба"» у Львові Анна Черноус та Христина Попович.

Участь у майстер-класах – безплатна. Зареєструватися на подію можна за номером: +48 730 188 648.

Прем'єр-міністр Польщі до американців: «Як вам не соромно»

«Шановні американські сенатори-республіканці, Рональд Рейган, який допоміг мільйонам із нас повернути свободу та незалежність, напевно, сьогодні повертається в могилі. Як вам не соромно», – написав Дональд Туск у твіттері 8 лютого. Польський прем'єр зробив цей допис після того, як американські сенатори проголосували проти проєкту, що передбачав додаткову грошову підтримку України. Пропонований законопроєкт, котрий сенатори відхилили 7 лютого, стосувався пакета зовнішньої допомоги розміром 118 млрд доларів для України, Ізраїлю та Тайваню, а також мав посилити правила імміграції до США. Близько 60 мільярдів із названої суми мало бути призначено лише для України. Проте великий пакет допомоги не отримав необхідної підтримки з боку сенаторів-республіканців.

Нагадаємо: Рональд Рейган, про якого згадав Туск, – це президент США у 1981–1989 роках, який був відомий своєю непохитною політикою щодо москви.

Читання антології «Війна 2022»

30 січня в Польському театрі імені Арнольда Шифмана у Варшаві відбулося читання антології «Війна 2022: щоденники, есеї, поезія». До книги увійшли твори 42 українських авторів, написаних після повномасштабного вторгнення росії в Україну.

Це їхні роздуми, страхи, переживання та інші емоції, пов'язані із війною. У виданні знайдемо тексти Юрія Андруховича, Катерини Бабкіної, Сергія Жадана, Софії Андрухович та інших письменників.

Уривки з антології під час зустрічі в Польському театрі читали актори театру та кіно, зокрема Анджей Северин (на фото). Сценарій заходу написала українська режисерка Світлана Олешко.

Фото з фейсбук-сторінки театру, автор – Кшиштоф Бучек

Готують до друку першу книгу про злочин у Сагрині

Про це на фейсбук-сторінці «Sahryń '44» повідомляє автор книги доктор Маріуш Сава.

«Мабуть, це станеться цього року, тобто на 80-річчя подій у Сагрині. Текст книги вже пройшов рецензування. Видавцем виступить „Колегіум Східної Європи ім. Яна Новака-Єзьоранського у Вроцлаві"», – розповідає історик.

Праця доктора Маріуша Сави «Постріли – як зернятка вервиці» буде першою книгою про найбільший злочин підрозділів Армії Крайової і селянських батальйонів (Batalionów Chłopskich), вчинений щодо українського цивільного населення під час гітлерівської окупації. Нагадаємо, що 9-10 березня 1944 року в Сагрині та інших селах Грубешівського повіту від рук польського підпілля загинуло понад 1200 цивільних мешканців.

Книгу присвячено не лише самому злочину. Вона містить і розповіді про сучасність – Сагринь, вшанування пам'яті, суперечки навколо пам'ятника, що тривають до сьогодні. Також одна із частин видання складатиметься з польських, німецьких й українських документів, свідчень, даних розслідування, спогадів очевидців та фотографій, що належать не тільки родинам жертв, а й сім'ям тих, хто брав участь у нападі на село.

Доктор Маріуш Сава, який походить із Холмщини, працював над публікацією про Сагринь у межах стипендії Польсько-українсько-канадського фонду «Калина».

eprasa.pl 9158a86c30

Нагадаємо, що історик до 2021 року був працівником Інституту національної пам'яті в Любліні. У інтерв'ю для нашого тижневика Маріуш Сава розповів, що причиною звільнення з роботи в Інституті було, зокрема, те, що він почав писати книгу про злочин у Сагрині та публікувати в інтернеті інтерв'ю та відео про ці події.

Пройшов черговий освітній тренінг із діалогу

26 січня в Народному домі у Перемишлі закінчився вже третій 40-годинний курс із діалогу та трансформації конфліктів. Уперше організатори провели його повністю українською мовою.

«Радіємо, що є велике бажання розвивати вміння, пов'язані з діалогом, й що знання про це поширюється, особливо серед активісток й активістів, які працюють із питанням наслідків війни», – повідомляють організатори.

Під час тренінгу учасниці отримали навички спілкування, важливі для роботи в багатокультурному середовищі, а також дізналися про нові інструменти ведення діалогу та трансформації конфлікту. У межах семінару учасниці готувалися до реалізації власних діянь та діалогових ініціатив.

Тренінг проводили членкині ОУП: Кася Комар-Мацинська – тренерка у сфері діалогу та протидії дискримінації й Наталія Кертичак – тренерка й координаторка проєктів.

Подія стала можлива завдяки співпраці Об'єднання з Польською гуманітарною акцією.

Фото з фейсбук-сторінки Народного дому

Нова книга про російсько-українську війну

З 24 січня в книгарнях доступна книга «Російсько-українська війна. Перша фаза» (Wojna rosyjsko-ukraińska. Pierwsza faza). Одним із трьох її авторів став представник української меншини Марек Козубель, який є членом Українського історичного товариства в Польщі.

Разом зі своїми колегами – Міхалом Брушевським та Мацєєм Шопою – він описав перший період російського вторгнення в Україну від 24 лютого до 11 листопада 2022 року.

«На початку над Києвом нависла смертельна загроза втрати незалежності. Її успішно ліквідовано. Протягом наступних тижнів українські війська розпочали операцію зі звільнення окупованих територій. Наприкінці описаного періоду, після двох успішних наступів на Ізюм та Херсонську область, Збройні сили України звільнили Херсон. 11 листопада 2022 року світ побачив, що Київ має оперативну ініціативу у війні, і росіянам довелося відступити за Дніпро. Водночас завершився етап маневрування та розпочався другий етап війни: війна на винищення та виснаження», – пишуть Марек Козубель, Міхал Брушевський та Мацєй Шопа.

Окрім теми військових дій, у книзі також прочитаємо про воєнні злочини на окупованих територіях, фільтраційні табори тощо.

«Розповіді українців, які пережили окупацію, жахають», – додають автори.

Книга вийшла у видавництві «Беллона».

Карнавальний бал «Допомагаємо Україні»

Понад 400 осіб взяло участь у благодійному карнавальному балі, який відбувся 3 лютого в Кентшині. Гості розважалися під звуки популярного гурту «The Ukrainian Folk».

Нагадаємо, що проведення цього заходу має тривалу традицію. Всупереч труднощам, пов'язаним з отриманням дозволів від комуністичної влади та пошуком приміщення, перші карнавали відбувалися вже на початку шістдесятих років. Їх влаштовували місцеві діячі УСКТ.

Цьогоріч шанувальники українських ритмів – українці та поляки – приїхали з усіх куточків регіону. Але не тільки. У святкуванні взяли участь гості, які прибули з Вроцлава, а також Берліна. Серед запрошених офіційних осіб були бургомістр Кентшина Ришард Недзюлка, його заступник Кароль Лізурей, заступник голови повітової ради Анджей Левандовський, членкиня повітової управи Ольга Ванаґо, війт ґміни Барцяни Марта Камінська, голова компанії MST Ярослав Сахринь та парох греко-католицької парафії Ігор Гарасим.

У зв'язку з тим, що в Україні триває війна, під час балу відбувся аукціон виробів українських народних ремесел. Гроші теж збирали волонтери до скарбничок, котрі приготував голова Волонтерського центру в Кентшині Януш Мазуркевич.

Зібрані кошти буде використано для організації чергової гуманітарної допомоги для міста-партнера Володимира.

Андрій СИДОР

Фото з фейсбук-сторінки гуртка ОУП в Кентшині, автор – Андрій Сидор

Більше новин читайте на сайті: nasze-slowo.pl.
Опрацював на основі повідомлень Павло ЛОЗА

eprasa.pl 9158a86c30

Тетяна ДАНЮЧЕНКО

Залужний йде з посади: «Дякуємо, Пане Генерале!»

Зняття Залужного, новий головком і оновлене керівництво ЗСУ, мобілізація – законопроєкт знято і подано вдруге з правками, снарядний голод на фронті, ставка на дрони, 50 млрд євро від Євросоюзу та затримка американських грошей через політичну кризу в США – так виглядає актуальна ситуація в Україні.

Володимир Зеленський та Валерій Залужний.
Фото з фейсбук-сторінки президента

Заміна головнокомандуючого

Останніми тижнями український інформаційний простір був наповнений обговоренням можливої відставки головнокомандувача Збройних сил України Валерія Залужного. Чутки про управлінську кризу в команді на рівні президент-головком ходили вже давно. Дехто навіть говорив, що стосунки Залужного і Зеленського зіпсувалися ще до початку повномасштабного вторгнення – мовляв, поки президент не вірив у війну, генерал до неї готувався (і навіть приховував військові приготування як від Зеленського, так і від американських партнерів Києва). Американський журналіст Саймон Шустер у своїй книзі про Володимира Зеленського «Шоумен» пише, що за кілька місяців до російського вторгнення їхні стосунки загострилися. Генерал в очікуванні нападу ворога наполягав на повномасштабній мобілізації резервів, а також на укріпленні російсько-українського кордону. Проте Зеленському, який не дуже вірив у початок великої війни, ця ідея не подобалась. Він переживав, що такі запобіжні заходи лише спричинять паніку серед громадян та дадуть москві виправдання для атаки. За два роки війни Зеленський ще більше набув власного бачення, як мусять розвиватися події на полі бою, що періодично розходилося з думкою і діями Залужного. Це в результаті і призвело до відставки головкома.

29 січня в український інформпростір потрапили чутки, що Валерія Залужного зняли. Вони мали ефект бомби, що розірвалася. Адже головком мав надзвичайну довіру суспільства, і навіть невдачі на полі бою не впливали на його популярність, а його рейтинг перевищував президентський. На противагу Зеленському, який обійняв посаду президента, не маючи жодного політичного досвіду, а потім фатально промахнувся, не очікуючи війни, Залужний втілював для українців певну фігуру «Дорослого», який знає, що він робить і захищає їх від небезпеки. Також серед українського суспільства він мав репутацію людяного керівника, який береже військо, врівноваженої і доброї людини.

Те, що відбувалося далі, називають комунікаційним провалом. Спочатку ніхто офіційно не коментував чутки, однак деякі ЗМІ почали писати про зняття головкома як доконаний факт. Потім з'явилися уточнення, що Володимир Зеленський запросив до себе Залужного і запропонував піти з посади, нібито давши на вибір іншу – посла чи секретаря РНБО, проте Залужний відмовився. Офіс президента за якийсь час заперечив інформацію, що Залужного зняли, Володимир Зеленський у щоденному вечірньому зверненні не проронив ані слова на цю тему, мовчав і сам головком, вкинувши, однак, до соцмереж своє фото із першим замом, Сергієм Шапталою – мовляв, ми на місці, ми працюємо.

Українці гуділи як розлючений рій бджіл, адже вони звикли, що з ними радяться, їм пояснюють дії влади, а не керівництво мовчки і одноосібно приймає певні рішення, тим більш такі важливі під час війни, як зміна головнокомандуючого ЗСУ. Дехто підозрював, що таке рішення з боку Зеленського – це політична боротьба за рейтинги, хтось очікував, що Залужний тепер піде у самостійне політичне плавання або його будуть намагатися взяти в свої політичні проєкти вже існуючі гравці, як, наприклад, Петро Порошенко. Були заклики вже ледь не до нового Майдану.

Однак за тиждень відставка таки відбулася і пройшла вона досить спокійно. 8 лютого на сайті Офісу президента з'явилися укази про звільнення Залужного і призначення нового головкома – Олександра Сирського, одного з найближчих генералів з найвищого командування ЗСУ. Саме його кандидатура і звучала як вірогідна та очікувана (другим був Кирило Буданов, голова Головного управління розвідки). Залужний отримав звання Герой України і на врученні нагороди посміхався і двічі по-доброму обійняв Зеленського, з чого суспільство зробило висновки, що вони розійшлися без конфлікту і зради немає.

Якщо одна частина українців обурювалася і зміною головкома, і методами – як це відбулося, і називала Сирського жорстким командиром, який не шкодує солдатів, і очікувала, що тепер керівництво країни точно здасть все росії, то інша – стала закликати бути спокійними, довіряти владі і армії, згадувала досягнення Сирського й інших нових командирів (адже Зеленський поміняв цілу вертикаль). Соцмережі рясніли фотографіями Валерія Залужного і вдячними словами: «Дякуємо, Пане Головнокомандувачу!», «Дякуємо, Залізний Генерале!».

Переформатування в ЗСУ

Президент зі свого боку заявив, що хоче оновлення команди ЗСУ, нового чіткого плану дій та розвитку роботи з новими технологіями.

А змін у структурі ЗСУ відбулося, дійсно, багато. Замість Сирського командувачем Сухопутних військ при-

eprasa.pl 9158a86c30

значено генерал-лейтенанта Олександра Павлюка, який раніше обіймав посаду першого заступника міністра оборони. Заступниками нового головкома стали полковник Вадим Сухаревський (його напрямок – це безпілотні системи і розвиток застосування дронів) та полковник Андрій Лебеденко (його напрямок – це інновації, технологічний компонент армії та бойових систем). Новим начальником Генерального штабу ЗСУ призначено генерал-майора Анатолія Баргилевича – на цій посаді він замінив генерал-лейтенанта Сергія Шапталу, а до призначення на посаду начальника Генштабу Баргилевич обіймав посаду командувача Сил територіальної оборони. Заступниками начальника Генштабу стали бригадний генерал Володимир Горбатюк (його напрямок – це оперативна робота, робота штабів, планування, управління; «в кожному штабі мають на 100% розуміти фронт», – каже президент), бригадний генерал Олексій Шевченко (його напрямок – це логістика і її максимальна якість) та бригадний генерал Михайло Драпатий (він відповідатиме за підготовку та якісне тренування українських військових). Також генерал-лейтенанта Юрія Содоля призначено командувачем Об'єднаних сил замість Сергія Наєва, а головою Десантно-штурмових військ став Ігор Скибюк, який замінив Максима Миргородського. Командувачем Сил територіальної оборони призначено Ігоря Плахуту. Також у відставку подала міністерка у справах ветеранів Юлія Лапутіна.

А ще 6 лютого президент ввів нову структуру в ЗСУ – це Сили безпілотних систем, що зосередяться на використанні безпілотних та роботизованих повітряних, морських та наземних систем. Сили безпілотних систем передбачають спеціальні посади та підрозділи для роботи з дронами (з минулого року у війську були створені роти ударних БПЛА), тренування, систематизацію досвіду, масштабування виробництва (на 2024 рік оголошено план на 1 млн FPV-дронів, а також на тисячі далекобійних дронів з дальністю у декілька сотень і до 1000 й більше кілометрів). FPV-дрони, особливо зараз, допомагають відбивати штурми ворога в умовах нестачі артилерійських боєприпасів, а розвідувальні безпілотники – якнайкраще використовувати високоточне озброєння. Крім того, сьогодні набирає обертів й експлуатація наземних роботів для виконання тих чи інших завдань. Сьогодні безпілотні системи довели свою ефективність як у боях на землі, так у небі і в морі, зокрема саме завдяки надводним катерам-камікадзе українським військовим вдалося змінити безпекову обстановку на полі бою.

Україна встала на паузу

Кінець 2023 року характеризувався переходом України від наступальної до оборонної тактики. Загалом сучасне поле бою змінилося, і росія, і Україна впевнилися в тому, що не можуть наступати великими групами, із залученням танків і авіації, і отримувати значущі територіальні досягнення під час наступів. Літній український контрнаступ приніс скромні досягнення, а росія з жовтня наступає і ніяк не наступить на Авдіївку. Обидві сторони працюють малими тактичними групами і з широким залученням нової зброї цієї війни – дронів, зокрема FPV-дронів (якими керують від першої особи). Про це заявляв, серед іншого, екс-головнокомандувач ЗСУ Валерій Залужний, підводячи підсумки 2023 року, – війна зайшла в патову ситуацію, стала позиційною, на ній вже не можна діяти звичними методами, треба шукати нові підходи, нову зброю.

Ситуація України ускладнилася ще й проблемами з особовим складом військ та неочікуваним зменшенням допомоги Заходу – грошей та зброї, у першу чергу артилерійських снарядів.

Якщо росія зараз вистрілює 10 тисяч снарядів на день, то Україна – лише 2 тисячі. За оцінками експертів, російська військова промисловість зможе в 2024 році випустити 4,5 млн снарядів (плюс рф має поставки з КНДР), а Європа, пообіцявши Україні 1 млн снарядів до березня цього року, наразі готова поставити від 400 до 700 тисяч. Проте Європа змінює парадигму – про що свідчать нещодавні історичні слова міністра оборони Великої Британії Гранта Шаппса: «Ера миру закінчилася, ми перейшли до передвоєнного світу», а також безліч заяв інших західних високопосадовців та військових про те, що загроза нападу росії на країни НАТО реальна і до цього треба готуватися. Однак на те, аби військова машина Заходу розкрутилася, потрібен час.

Іншу складову цього рівняння, а саме нестачу особового складу військ, мусить вирішити мобілізація – Україна потребує 500 тисяч нових солдатів. Це особливо важливо в умовах того, що після виборів путіна в росії очікується своя хвиля мобілізації. Підходи до вирішення цього питання, однак, на початках були незграбними, в першу чергу знову ж таки комунікаційно: Зеленський не поспішав брати на себе відповідальність і пояснювати щось суспільству, перекидаючи це на військових, законопроєкт про мобілізацію був просто вкинутий на розгляд Верховної Ради напередодні різдвяних свят. Через неоднозначне сприйняття суспільством і недопрацьованість був знятий, і 30 січня внесено новий. Він виглядає більш м'яким, ніж попередній варіант, однак деякі експерти продовжують вважати його несправедливим, а відомий військовий і науковець Євген Дикий, наприклад, зауважує, що він «написаний для ухилянтів». Законопроєкт зараз перебуває на розгляді в парламенті, очікується, що остаточний варіант документа ухвалять в березні.

Щодо фінансів, то є прогрес з європейськими грошима. 1 лютого нарешті Євросоюз ухвалив рішення про передачу Україні 50 млрд євро протягом 2024-2027 років. На заваді рішенню довго стояв угорський прем'єр Віктор Орбан, однак, зрештою, його вмовили і усі 27 країн проголосували за виділення макрофінансової допомоги Україні.

В США ж наразі все заблокувала політична передвиборча боротьба, тож складно прогнозувати – на яку допомогу і коли може розраховувати Україна. Ситуація з американськими грошима у глухому куті – пакет підтримки Україні передбачав 60 млрд доларів, однак законопроєкт досі не можуть проголосувати. Республіканці провалюють його раз за разом через вплив свого лідера, Дональда Трампа, який збирається кандидувати на найближчих президентських виборах і використовує будь-які засоби в боротьбі проти конкурента – Джозефа Байдена, лідера демократів.

Таким чином, Україна поки що встала на паузу. Українські війська сидять в обороні, зосереджуються на побудові фортифікаційних споруд, економлять снаряди і чекають на розв'язання політичних проблем. Перейти до наступальних дій країна зможе після мобілізації, накопичення зброї, розблокування американської допомоги та посилення власної спроможності. ●

eprasa.pl 9158a86c30

Григорій СПОДАРИК

«Бюджетні діри» меншинних організацій

Суворий і менш дружній, ніж в інших державних установах, – таким бачать підхід до системи фінансування з боку Міністерства внутрішніх справ й адміністрації лідери меншинних організацій та просять відомство про негайні зміни. Представники меншин підкреслюють, що коштів, закладених у чинний бюджет, не вистачає навіть на основні потреби.

Свої заклики вони озвучили на засіданні Сеймової комісії нацменшин 25 січня, де про фінансування й пріоритети державної політики розповів відповідальний за справи меншин віцеміністр Томаш Шиманський та директор міністерського департаменту релігійних організацій та національних й етнічних меншин Анджей Рудліцький. Віцеміністр переконував, що відомство у 2025 році намагатиметься зберегти фінансування на рівні 2024-го.

– Слід підкреслити, що це мінімальний план, – сказав Томаш Шиманський. Водночас він зауважив, що не можна заявляти про значне збільшення бюджетних коштів, не беручи до уваги складної фінансової ситуації в державі. Віцеміністр наголосив, що відомство спільно з представниками меншин розробить правила фінансування, які дозволять стабільно виконувати завдання, зокрема особливо важливі культурні проєкти. Вагоме місце в діалозі, за словами службовця, має посідати Спільна комісія уряду і меншин (СКУіМ). Тим часом Григорій Купріянович, співголова СКУіМ, представляючи меншини, зауважив, що насправді йдеться не так про фінансування організацій, як про фінансування культурного життя національних та етнічних спільнот. Це, напевно, становить суть питання.

– Видається, що потрібен стратегічний підхід до теми та загалом глибокі роздуми про те, якими є цілі державної політики щодо меншин, як зробити її ефективною та чітко реалізувати пріоритети, – вважає Григорій Купріянович.

Ще одна меншинна лідерка, голова Об'єднання польських караїмів Маріола Абкович упевнена, що актуальна система дотацій не дозволяє довгострокове планування.

– Така система, зокрема, творить «бюджетні діри» на початку року. Це драматичні ситуації, – розповіла Маріола Абкович. Представниця караїмів пояснила, що в кінці січня бухгалтер не може сказати, які будуть зарплати штатних працівників, бо знає лише те, що отримає кошти від відомства, але відповідного договору й грошей ще немає. До того треба платити оренду за приміщення, яка порівняно з минулим роком зросла на 10%. А кошти на рахунку давно закінчилися, що є типовою ситуацію чи не кожної меншинної організації наприкінці року.

– Коли ми говоримо, що система надання грантів у МВСіА є складнішою, ніж інші системи, повірте нам, що саме так і є, – переконана Маріола Абкович. Вона зауважила також, що багато організацій не отримали коштів на 2024 рік через те, що формуляри заяв були дуже складні. Крім цього, МВСіА створило електронну систему подачі, яка не дозволяє вводити правки у заявках на дотації.

Про складну ситуацію говорив і голова Товариства словаків у Польщі Людомир Моліторіс.

– Я сприйняв із недовірою слова пана міністра про збереження коштів на минулорічному рівні, – сказав представник словаків, підкреслюючи, що зараз інфляція зросла на 20-30%. Він повідомив також, що його товариство кожного року, починаючи від 2006-го, отримує однакову суму грошей на видання місячника «Жівот». – Якщо я тепер підвищу працівникам зарплату до рівня мінімальної 4,2 тисячі злотих брутто, то на три штатні посади витрачу 80% дотації. Головна редакторка матиме таку ж мінімальну зарплату, а не повинна, бо вона мовна спеціалістка.

Вказуючи на нерозуміння ринкових реалій у МВСіА, Людомир Моліторіс зауважив, що теперішнє фінансування з боку відомства призводить до «згортання діяльності національних меншин на культурній ниві». Лідер словаків пропонував також перенести справи меншин до відомства культури, де, на його думку, більше б розуміли ці проблеми.

Частину заяв підтримав директор департаменту релігійних організацій та національних й етнічних меншин Анджей Рудліцький. За його словами, віцеміністр не може самостійно задекларувати підвищення коштів на 50 чи 150%.

– Без міністра фінансів і рішення Ради міністрів не можна робити такої заяви, – переконаний державний представник. Він запевнив також, що незалежно від того, яке відомство сьогодні розподілятиме призначені на меншини кошти, вони будуть такого ж обсягу. Отже, на думку Анджея Рудліцького, перехід до Міністерства культури не покращив би фінансової ситуації меншин. Він зауважив також, що не уявляє собі технічної можливості введення на поточний рік змін у фінансуванні. За словами директора департаменту, це могло б затримати підписання договорів на дотації.

На твердження посадовця відреагував співголова СКУіМ Григорій Купріянович. Він зауважив, що в минулих роках міністерство кілька разів змінювало норми вже після розподілу дотацій чи правила конкурсів після їхнього затвердження. Була й ситуація, коли відомство отримані відповідно до положень багатолітні дотації зробило однорічними.

– Ми теж не могли цього уявити, але міністерство нам показало, що це можливо. У нинішній ситуації, коли ми дуже негативно оцінюємо чинні правила, закликаємо до екстраординарних дій, звісно, несумісних із логікою, але здається, що ситуація справді дуже складна, – сказав Григорій Купріянович. Він закликав, щоб кошти на діяльність, спрямовану на збереження ідентичності меншин, збільшувалися пропорційно до інших сфер державного життя. Також підкреслив, що меншини не мають своїх Будинків культури з постійним фінансуванням, тому більшість зусиль щодо збереження культури та ідентичності виконують організації, які отримують дотації від МВСіА. В інших сферах культурного життя дотації лише доповнюють діяльність державних установ, а у випадку меншин вони є основними коштами на діяльність, наданими з державного бюджету. ●

eprasa.pl 9158a86c30

Степан МІГУС
Фото з фейсбук-сторінки гуртожитку

Від ідилічних краєвидів – до жахіть війни

В останній день січня цього року в Шкільному молодіжному гуртожитку міста Ольштин (Szkolne Schronisko Młodzieżowe), що на вул. Жолнєрській 13Б, було відкрито виставку фотографій, присвячену десятиріччю вторгнення рф спершу в Крим і на східні території, а з 24 лютого 2022 року – на всі землі української держави.

Варварам путіна, однак, не вдалося захопити Україну протягом 3-7 днів, як вони хвалилися. Загарбники думали, що їх вітатимуть хлібом і квітами. Українці ж «привітали» свинцем і досі героїчно обороняють свою батьківщину, Європу та й увесь світ від жахливих окупантів.

Виставка складається з двох частин. У першій – «Україна 2019» – юні фотографи з Палацу молоді в Ольштині представляють мирні, часто ідилічні краєвиди Рівненщини, яку вони відвідували ще 2019 року. Там було організовано фотозйомки на природі за творчої підтримки відомого в Європі українського художника-фотографа, воєнного кореспондента Олександра Харвата. Друга – «Війномир'я» – охоплює мистецькі роботи самого Олександра Харвата. Організаторам заходу їх надав Ольштинський відділ ОУП, який представляв ці світлини раніше в Ольштині, Срокові, Ґурові-Ілавецькому. Вони зображають жахіття війни, руйнування мирних сіл і міст України. Художник в особливий спосіб показує українських воїнів, їхню відвагу, повсякденне життя на фронті й смерть.

Відвідувачів вражає контраст між двома виставками. Одна – мирна, друга – сповнена жахіття війни. Насправді ж така протилежність, як сказала одна з відвідувачок: «Це заклик на повний голос до миру. Те, що діється нині в Україні й загрожує всій Європі, у XXI столітті не повинно було статися. Світ рішуче мав цього не допустити».

Організатором виставки, присвяченої десятиріччю жахливої війни в Україні, виступив Шкільний молодіжний гуртожиток в Ольштині, підпорядкований Управі міста, а співорганізаторами – місцевий Палац молоді та фотофірма Еви Вєлічко за підтримки Ольштинського відділу ОУП. Виставка триватиме до кінця лютого. ●

eprasa.pl 9158a86c30

Степан МІГУС

Очільник ґданського Консульства України – на Вармії і Мазурах

24 січня керівник Консульства України в Ґданську Олександр Плодистий відвідав представників самоврядних та державних структур Вармінсько-Мазурського воєводства та зустрівся з теперішнім мером міста Ольштин. Зустрічі відбулись після обрання та призначення нових очільників регіону. Ще на межі жовтня й листопада минулого року вармінсько-мазурським маршалком було обрано Марціна Кухцінського. Він замінив на цій посаді Ґустава Марека Бжезіна, який успішно балотувався до Сенату РП. Наприкінці грудня воєводою було призначено Радослава Круля, раніше війта ґміни Видміни.

Консул Олександр Плодистий з воєводою Радославом Крулем. Фото зі сторінки Urząd Wojewódzki w Olsztynie

– Вармія і Мазури належать до найактивніших регіонів, що співпрацюють із територіальними структурами України, – зазначив консул Олександр Плодистий. – Отже, наші зустрічі стосувалися подальшої співпраці, зокрема її розвитку.

Вармінсько-Мазурське воєводство вже чверть століття є партнером Рівненської області. Співпрацю ініціював Ольштинський відділ ОУП. Протягом усього цього часу вдалося налагодити взаємодію між понад двадцятьма територіальними самоврядними представництвами. Хоча не всі вони витримали пробу часу, на рівні повіту спільна робота триває. Нагадаємо, що минулого року Ольштинський повіт та Рівненський район поновили договір про співпрацю. Польсько-українському партнерству не завадила навіть варварська війна, розпочата росією, що триває вже десять років.

– На Вармії та Мазурах є чимало організацій, серед яких – і численна українська меншина, що протягом десятиліть формують дружні польсько-українські взаємини, – наголосив маршалок воєводства Марцін Кухцінський під час зустрічі з українським дипломатом. – Від перших днів війни і воєводство, і територіальні самоврядування Вармії та Мазур активно долучалися до допомоги своїм українським партнерам. І ця допомога триватиме так довго, як буде потрібно.

Підтримку Україні та біженцям і готовність до подальшої співпраці задекларував новопризначений представник уряду в регіоні вармінсько-мазурський воєвода Радослав Круль. Він зазначив, що за час своєї самоврядної роботи мав дружні відносини як з місцевими українцями, так і з Україною, та надалі хоче їх підтримувати. Він теж підкреслив, що в теперішній складній геополітичній ситуації польсько-українські приязні взаємини мають не те що особливе, але стратегічне значення не лише для України та Польщі, але й для безпеки всієї Європи. Олександр Плодистий подякував воєводі за підготовку літнього відпочинку для українських дітей та надання житла воєнним біженцям з України. Консул заявив про готовність до створення спільних польсько-українських проєктів, сподіваючись на активність польської сторони.

Мер Ольштина Пйотр Ґжимович приємно вразив українського дипломата запевненням про намір спільної діяльності з Рівним, який підтримала, зокрема, Комісія міжнародної співпраці Ради міста. Досі Ольштин був партнером Луцька. Однак, за оцінкою української меншини, останніми роками взаємодія з українським містом-побратимом була радше відсутня. Хотілося б сподіватися, що з майбутнім партнером Ольштин матиме іншу ситуацію. Тим часом важливо відновити й активніші контакти з Луцьком, котрий розташований за 60 кілометрів від Рівного. Якою ж буде співпраця з українськими містами можна буде побачити після польських самоврядних виборів, що відбудуться у квітні цього року.

Зі свого боку консул Олександр Плодистий повідомив співрозмовникам, що вже цього року, ймовірно в червні, ґданське Консульство України знову стане генеральним, як це було раніше. Дотепер не зрозуміло, чому його позбавили цього статусу. Хоч саме тут ще в 1920 році було сформовано перше Генеральне консульство України. Зараз воно охоплює вармінсько-мазурський, західнопоморський, куявсько-поморський та поморський регіони Польщі. Олександр Плодистий очолив Консульство України в Ґданську у 2021 році. ●

eprasa.pl 9158a86c30

КУЛЬТУРА

Анна РУССУ
Фото з архіву героїні статті

«Етнотематика наближена до живопису, а не сучасної фотографії»

Фотографка й засновниця напряму української етнофотографії Анна Сенік у своїх роботах реконструює старовинне вбрання, створюючи яскраві автентичні образи. Серед її доробку – альбоми зі строями різних регіонів, а також спільний з істориком Миколою Балабаном проєкт «Воїн крізь віки», де зображено українських захисників від часів Київської Русі й до наших днів. Наприкінці минулого року Анна представила книгу «Ukrainian Folk Fashion | Українська традиційна мода. Етнофотографія», яка охоплює світлини та описи одягу, вишивки, прикрас дев'яти етнографічних регіонів України. Про роботу над книгою, її унікальність, зйомки строїв із рідного села Воронівці та мистецтво етнофотографії – у розмові з Анною Сенік для «Нашого слова».

– Майже 12 років ви працюєте з темою українського національного одягу. До нещодавно виданої книги увійшли ваші попередні роботи чи це була зовсім нова зйомка, зроблена саме для цього проєкту?

– Для книги спеціальні зйомки не проводились. Вона стала зібранням фотографій за всі попередні роки. Це, можна сказати, велика підсумкова робота. Про книгу вже давно говорили, питання майоріло й чекало свого часу. Восени 2022-го мене знайшло видавництво «CP Publishing». Разом з Люсією Бондар, засновницею і керівницею видавництва, ми проговорили ідею. Обидві наші сторони були в захваті, що розуміємо одне одного та наші думки збігаються. У нас із видавцем було повне порозуміння, як саме має виглядати книга. Склалися ідеальні стосунки. Мені важливо, що саме вони це зробили. І дуже тішуся, що, нарешті, книга з'явилася.

– Видання дуже гарне візуально й має коментарі від етнографа Юрія Мельничука – не лише дослідника, а й вишивальника, який цю традицію перейняв від бабусі. Як почалася ваша співпраця? Ви працювали разом раніше або об'єдналися тільки зараз для створення книги?

– Для мене було дуже знаково й важливо, що саме пан Юрій був автором текстів для цієї книги. Тому що всі ці роки він залишається для мене великим авторитетом етнографії. Крім того, Юрій Мельничук є ще й колекціонером старовини: строїв, сорочок, – за якими вивчає техніки й потім навчає інших людей. Тобто не досліджує заморожені традиції, а продовжує їхнє життя. Наша співпраця почалася за кілька років до книги. Він долучався до створення образів: деякі з них були зроблені за його консультаціями або зі строями чи прикрасами з його колекції. Тобто він брав безпосередню участь у багатьох зйомках, кілька з яких увійшло до книги.

Анна Сенік

– Яка зйомка запам'яталася найбільше?

– Це як вибрати, яка ваша дитина найулюбленіша з усіх *(сміється)*. Важко так сказати, бо всі зйомки дуже різні. Складно, коли залучені тварини чи потрібно працювати на вулиці взимку. Бувають зйомки, які фізично легші, але потребують духовного й морального опрацювання самого образу. Ти довше його виношуєш або довше шукаєш людину. Кожна має якісь свої нюанси.

– Ви часто працюєте з непрофесійними моделями. Чому для вас це важливо?

– Просто професійні моделі зазвичай високі. Це вимоги сучасної модної індустрії. А старовинні строї, які я в більшості випадків використовую (хоча бувають і репліки), розраховані на людей нинішнього середнього й нижче середнього зросту. Тому навіть за всього бажання не змогла б залучати дівчат зі зростом метр вісімдесят. Я не проти професійних моделей. Серед них є багато гарних, типажних людей, які б мені підійшли. Але тут постає питання фізичних параметрів. Переважно працюю зі звичайними людьми. Проте, коли мені вдається запросити того, хто має досвід бути моделлю, – це додатковий бонус. Значно полегшує роботу, якщо людина дотична до етнографії, краще відчуває та розуміє тему, з якою ми працюємо. Або якщо залучений професійний театральний актор чи танцюрист, котрий добре володіє своїм тілом, розуміє, як воно розташоване в просторі, знає спеціальні прийоми грації, міміки. Але є й ті, хто абсолютно не дотичний до нічого етнографічного або сценічного, а в кадрі виглядає прекрасно. Бути гарною моделлю – це певного роду талант. Потрібні не тільки фізична врода, антропологічні параметри, щоб людина підходила під один чи інший регіон. Важлива упевненість у собі, що дає можливість бути вільною в кадрі. Тоді з людиною легше працювати.

– Тобто ви обираєте модель для зйомки так, щоб її зовнішність і стрій, який вона вдягне, відповідали одному регіону?

– Так, звичайно. Бо в нас є типажі ближчі до Наддніпрянщини, Поділля, Галичини. Це абсолютно нормально. І одяг, який віками складався, люди робили таким, щоб він пасував саме тим типажам, які проживали в певному регіоні. Відповідно й моделей треба підбирати теж. Бувають універсальні люди, яких я можу залучати для зйомки одягу різних регіонів. Але універсальність моделі, типажу трапляється рідко. Зазвичай у мене за моделями закріплені регіони, які їм пасують найкраще.

12-13.

eprasa.pl 9158a86c30

Продовження з 11 сторінки

– Якби обирали стрій собі, то саме за регіоном?

– Мій регіон – це Вінницька область, Хмільницький район. У жодних строях не виглядаю так добре, як із мого села Воронівці. І коли знімала одяг цього села, запросила як модель троюрідну сестру. Ми з нею подібні за типажем. Усе дуже добре на ній виглядало. У селі, звідки походить моя родина, через три хати на четверту є така жінка чи дівчина, як ми. Тому вбрання нам і пасує.

– Строї, використані для зйомки, залишилися вам у спадок?

– На жаль, ні. Образ тієї зйомки складався важкувато. Тому що одяг, який нам надали, належав колекціонеру й продавцю старовини. Сорочка на той момент була вже продана. Однак нам дозволили її використати для зйомки, а потім передали новому власнику. Я натомість отримала спідницю зі свого села й крайку (пояс), що для мене дуже цінно. Як і сама зйомка, бо Вінниччина не настільки часто представлена, як Полтавщина чи, наприклад, західні регіони. Також ця місцевість для мене рідна. Плюс, якби в мене не було дідуся та бабусі в селі, навряд чи я б займалась тим, чим займаюсь. Той час, який провела там, близькість до природи, сільського побуту, живих традицій – це мало величезний вплив.

– Ви дуже докладно готуєтесь до зйомок. Багато робите самі, як-от зачіски. Самі вдягаєте моделей так, щоб це органічно та гарно виглядало в кадрі. Як цьому вчилися: засвоювали теоретичний матеріал і зараз втілюєте знання на практиці? Чи використовуєте так званий метод проб і помилок?

– Насамперед зазначу: те, що роблю зачіски, вдягаю модель разом із костюмером тощо – це взагалі не робота фотографа, а лише моє небажання делегувати деякі нюанси. Я багато чого люблю робити сама, і для мене це важливо. Так краще можеш відчути, виправити щось та водночас подивитися на людину, допасувати, як краще. Якщо ми говоримо тільки про роботу фотографа, то

вона полягає на тому, щоб просто зняти й зробити ретуш. У декого на це бувають окремо ретушери. Те, що я роблю такий комплекс, лише з моєї любові до цього. Хоча, якщо працюю з костюмерами, з котрими ми вже багато років разом створюємо образи, можу навіть нічого не торкатись. До мене приходить готова модель. Безперечно, я присутня, коли її збирають, проговорюю всі нюанси, але із самою людиною не працюю, поки вона не вийде на знімальний майданчик. Щодо того, як вчитися на фотографа, то не знаю, чи можна про мене казати, що я на нього вчилась. Безперечно, я підвищувала свої технічні знання та навички, тренувалась. Купувала якісь спеціальні курси, вчилась, пробувала. Але якоїсь спе-

eprasa.pl 9158a86c30

ціальної освіти в мене немає. Чесно, я не дуже нею цікавилась. Мені здається, що для того жанру, з яким працюю я, набагато важливіше насичувати себе традиційною естетикою та дивитися не на фотографії інших колег, а на живопис. Тому, якщо в мене є якась можливість скласти свою самоосвіту, то це візити в музеї, галереї, де дивлюсь на шедеври світового живопису. Таким чином теж учусь.

– Ваші роботи дуже естетично виглядають. Ідеться не просто про фотографії старовинного одягу. За кольорами, світлом, тим, як особа поводиться в кадрі, – це насправді мистецтво. Тому мені цікаво, як ви приходите до таких образів.

– Скажу мою суб'єктивну думку. В іншого фотографа вона може бути інша. Тематика традиційних образів повинна бути наближена саме до живопису, не до сучасної фотографії. Тому що, коли з'явилася фотографія, традиційний одяг почав свій занепад – з індустріалізацією, глобалізацією світу. Вони не розминулися в часі, але коли одне занепадало, друге тільки набувало обертів. Тож найкраще спиратися на живопис. Мені здається, що образи, подібні до малярських, гармонійніше виглядають.

– У своїх інтерв'ю ви говорите, що фотографія – це насамперед те, що любите, тому не закладаєте якусь глобальну ідею у свої роботи, а просто показуєте. Проте, читаючи про зйомки, складається відчуття, що відбувається якась магія перевтілення людини. Коли вона бачить себе в строї, то змінюється, відчуває зв'язок поколінь. Можливо, тому ці роботи так відгукуються іншим?

– Тут така тонка межа між мистецтвом і пропагандою, при чому пропагандою в хорошому сенсі, не в якомусь поганому. Є проєкти подібні до моїх, коли люди декларують ідеї про те, що показують зв'язок із корінням, відроджують традиції тощо. Це все дуже добре й правильно, але це пропагандистські ідеї, а не мистецькі. Бо щойно ти починаєш робити щось тільки з розрахунку на те, яким буде ефект від кінцевого результату, втрачаєш саму суть мистецтва. Митець завжди робить те, що він любить. Взагалі мистецтво – це дуже егоїстична річ. Усі митці створюють роботи собі в задоволення. Або роблять за гроші те, що їм у задоволення. Будь-яка інша мотивація, не скажу, що лукавство, але це вже не мистецтво, а пропаганда – навіть хороша, на користь України, підтримки традиційної культури. У мене просто язик не повертається розповідати, що я створюю роботи заради того, щоб щось показати. Це відбувається, однак є вже другорядним, побічним ефектом. Я почала знімати й всі роки знімаю насамперед тому, що для мене самої – це заряд любові до життя, України. Я відчуваю такий кайф, шалене задоволення від цього. Задоволення від того, що щось маєш, любиш і хочеш усім показати. І люди теж це люблять. Найвище задоволення цією любов'ю ділитися. Уже потім приходить те, що виходять календарі, книги, відбуваються міжнародні виставки, іміджеве представлення України. ●

eprasa.pl 9158a86c30

Юлія КАМІНСЬКА
Фото з Вікіпедії

Шукач і хранитель фольклорних скарбів

Упродовж століть українці обстоювали своє право на духовний код, що є живильним ґрунтом для формування самоідентичності. На жаль, паростки національної свідомості не встигали вкорінюватись, бо тоталітарний режим розчавлював, шматував, спотворював... Таке знищення ідейних і духовних цінностей відбувалося шляхом жахливих репресій у 1930-70-х роках минулого століття. Видатних особистостей, що мали високу національну ідею та намагалися поширити її, знищували морально і фізично, безжально вириваючи з українського ґрунту. Тому й не могла сформуватися нація як цілісний організм – фрагментарні та понівечені ціннісні орієнтири потребували впорядкування, глибоких досліджень та «зшивання».

Саме такою копіткою працею займався вчений Григорій Антонович Нудьга – фольклорист, літературознавець, музикознавець, культуролог, історик. Він був серед тих, хто не втратив націєтворчий ґрунт під ногами за тогочасних складних умов. Його наукові спостереження, глибокі дослідження культури, словесності, філології, літератури у поєднанні з фольклористикою унаочнюють феноменальні особливості та багатство української культурної спадщини.

Зупинімося на кілька хвилин і згадаймо того, хто творив і зберіг духовне обличчя нашої нації. Адже пам'ять – надто важливий і цінний процес в усі часи.

Григорій Нудьга народився 21 січня 1913 року в с. Артюхівці Роменського району Сумської області у сім'ї козака Антона Нудьги і козачки Ірини Нудьги (у церковній книзі записали «син козака»). Після закінчення початкової школи і семирічки навчався у Гадяцькому педагогічному технікумі. Мав ораторські здібності, тож після технікуму працював учителем української мови та літератури у рідному селі, де саме відкрили семирічку на 500 дітей. Восени 1932 року, коли у селян почали масово забирати хліб до останньої крихти, Григорій організував поїздку разом з односельцями до так званого «всеукраїнського старости» з проханням зменшити плани хлібозаготівель. Той розумів весь трагізм ситуації, але, на жаль, виявився безсилим керівником за таких нелюдських умов. 1937 року його, як і багатьох, розстріляли. А Григорія як організатора почали жорстоко переслідувати. Від голодної смерті помер його батько, і юнак став єдиною опорою для матері та сестер. Переживши жахіття голодомору 1932-1933-х років, написав болючі та гнівні спогади «Цар – голод», які було опубліковано у 1990-х у журналі «Київ».

Студентські роки після 1933-го

Багатостраждального 1933 року Григорій вступив на філологічний факультет Харківського університету. Ось які нотатки залишив студент Нудьга про навчання: «У Харківському університеті багато дали мені лекції Л. Булаховського та особливо М. Наконечного, великого знавця української мови. Його компартія тиснула все життя і не дала можливостей стати провідним ученим... Який знавець української орфоепії!»

Після офіційного перенесення столиці з Харкова до Києва Григорія Нудьгу разом з іншими студентами перевели до Київського університету, який він закінчив у 1938 році. Навчаючись в університеті, ґрунтовно вивчав творчість кобзарів, зокрема свого земляка – артюхівського кобзаря Івана Запорожченка. Ще у студентські роки 1935 року опублікував свою першу статтю про Запорожченка. Тоді ж у довоєнний час молодий пошуковець розпочав дослідження одного з головних питань своєї наукової діяльності – проблеми взаємодії фольклору та літератури «Пісні літературного походження в українському фольклорі», праця датована 1940 роком. На думку вченого, «кращі літературні пісні здебільшого проходять такий шлях: зародившись на основі фольклору, ідуть в літературу, а далі у фольклор, щоб там, витримавши пробу часу, викристалізуватися в чистий поетичний кристал».

Григорій Нудьга вирізнявся надзвичайно широким колом зацікавлень. Досліджував упродовж своєї наукової діяльності українські пісні, балади, думи, билини.

Перші кроки у науковій царині, війна, концтабір

1936 року молодого пошуковця запросили до Інституту фольклору Академії наук України на посаду молодшого наукового співробітника, паралельно він друкував свої наукові статті. Але у 1937 році за доносом колег по інституту Нудьгу було звинувачено у зв'язках з «ворогами народу» (до яких зараховували тоді й кобзарів) і звільнено з інституту. Оскільки у Києві Григорій Нудьга став «неблагонадійним», довелось переїхати до Полтави. Там з 1938 року він працював у педагогічному інституті викладачем української мови.

Коли розпочалася Друга світова війна, пішов на фронт, у червні 1941 року. Спочатку мав звання молодшого лейтенанта, потім став лейтенантом, командував взводом. 1942 року разом з побратимами потрапив у оточення, опинився в полоні у німецькій в'язниці. Згодом вдалося втекти, переховувався на окупованій тоді Полтавщині, про що йому згадували «компетентні органи» мало не до самої смерті. З червня 1944 року знову воював на фронті, де зустрів колег по науковій роботі. За їхнім клопотанням був відкликаний і зарахований до Львівського відділення інституту літератури Академії наук України.

Напередодні захисту кандидатської дисертації 10 травня 1945 року був заарештований, довелося пройти не одне коло пекла допитів у НКВС, але стати «стукачем» відмовився, звинувачення не підписав. Григорія Нудьгу засудили 8 серпня 1945 року в Полтаві за статтею 54 (антирадянська агітація) до 10 років таборів і 5 років обмеження в правах.

eprasa.pl 9158a86c30

Ось як були сформульовані його обвинувачення: «Извращал украинский язык в националистическом духе» – користувався правописом Скрипника, вживав літеру Ґ, писав «лямпа», «кляс» тощо. «Утверждал, что в творчестве Т. Г. Шевченко больше мотивов национальных, чем социальных». «Клеветал на тов. Сталина, будто он организовал угнетение народов и их традиций».

Клопотали за звільнення Григорія і вболівали за його долю М. Рильський, Ф. Колесса, В. Щурат, але безрезультатно... Григорія Нудьгу вислали на Колиму в концтабори «Дальстроя». Завдяки перевиконанням норм каторжних робіт йому скоротили термін перебування у концтаборі до 6 років.

Лише у жовтні 1951-го він повернувся до Львова, але всі двері перед ним були зачинені – заборонено працювати за спеціальністю та жити у містах. Навіть, щоб побачитись із дружиною та сином, потрібен був спеціальний дозвіл. Тож довелося оселитися у селі Винники, де влаштувався на швейну фабрику обліковцем. Це був період страшного злиденного існування.

1954 року його реабілітували і дозволили працювати завідувачем відділу журналу «Жовтень».

Помста влади за національну ідею

1956 року Григорій Нудьга успішно захистив кандидатську дисертацію і був зарахований на посаду молодшого наукового співробітника львівського Інституту суспільних наук Академії наук (нині Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України). До речі, гримасою долі виявився той факт, що на таку саму посаду його було зараховано ще у студентські роки у Києві, але 20 років тому... Режим робив свою підлу справу – знецінював, принижував, розтоптував.

Коли Григорію Антоновичу не було ще й 60 років, його звільнили з інституту як «націоналіста» і відправили на пенсію, яку він не міг отримувати. Родина дуже бідувала. Утиски торкнулися навіть сестри, якій не продавали хліб у сільській крамниці за вказівкою місцевого керівництва. У своєму щоденнику він занотовував ті моторошні реалії: «У другому томові „Шевченківського словника" статтю про мене після III верстки знято, поскреслювано також моє прізвище під моїми більшими статтями у другому томі. Машина працює. Мені ніхто нічого ані слова, а тиснуть з усіх боків так, що сил не маю триматися на ногах. Ой машино ти залізна!»

1963 року Григорія Нудьгу прийняли до Спілки письменників України. Побачили світ такі його книги-дослідження: «Українська пісня серед народів світу» (1960), «Пародія в українській літературі» (1961), «Заповіт» Т. Шевченка» (1962), «Листування запорожців з турецьким султаном» (1963), «Пісні революції» (1968), «Думи» (1969), «Українська балада» (1970) та ін. У 60-70-х роках дослідник опублікував десятки статей про зародження пісенної творчості в інших країнах та історію появи й поширення української пісні за кордоном – у Франції, Італії, Англії, Німеччині, Данії, Угорщині, у слов'янських країнах. Ці статті склали велику працю під назвою «Українська пісня і дума за кордоном (Світова слава і значення української народної пісні)». Праці Григорія Нудьги справді самобутні і вражають новизною (як на той час), далекоглядністю, об'єктивністю бачення та розуміння історичних моментів, у яких гноблена, але нескорена українська нація демонструє унікальний поетичний та музичний талант.

Україноцентричні погляди Григорія Нудьги, попри заідеологізовану атмосферу, що панувала в українській науці радянського часу, знайшли глибоке втілення у його науковій спадщині. Дослідник вивчав джерела нашої культури і високо підносив у світовому просторі, що неабияк виокремило і закріпило роль України на шляху до світової культурної дипломатії. У книзі «У колі світової культури» (Львів, 2006) він зазначає, що пісні і думи «стали настільки вагомою часткою духовного життя народу», що без них «суспільне існування людей було вже немислиме», «збагачуючи арсенал своїх пісень, кожен народ робився духовно вищим, зрілішим, його буття ставало змістовнішим».

У колі однодумців

Оселя Григорія Нудьги завжди радо і привітно зустрічала гостей. Родина мешкала у Львові на тодішній вулиці Енгельса (тепер Коновальця). Тут записували свої пісні на звичайний побутовий магнітофон кобзарі, тут бували близькі друзі та приятелі – брати Горині, Василь Симоненко, В'ячеслав Чорновіл, Ніна Матвієнко. Тут організовували музичні вечори артисти оперного та відомих у Львові хорів, бували студенти університету. Сам вчений неодноразово виступав перед школярами. До викладання в університеті його не допускали як завзятого націоналіста.

Письменниця і громадська діячка Марія Чумарна згадувала, що на початку діяльності Товариства української мови ім. Шевченка у 1990-х до співпраці з викладачами долучився Григорій Нудьга. Це був час, коли українською мовою почали по-справжньому цікавитись, досліджувати, знімати заборони. Він приходив до Спілки письменників і робив просвітницькі виступи про зародження і появу української мови, зв'язок літератури з фольклорними джерелами. Тоді вже вийшла його фундаментальна праця «Українська дума та пісня у світі», у якій розкривалася глибина і велич української мови з погляду сприйняття світовою громадськістю. Ця книга вражала реалістичністю поглядів у тодішніх історичних та політичних умовах. Дослідження Григорія Нудьги були своєрідним ключем, який відчиняв двері не тільки до українських, а й до європейських культурних цінностей. Нудьга твердив, що лише українська пісня і мова здатні відчувати глибоку душу нації і можуть впливати на людські думки, мрії, почуття. Він окреслював своє призначення так: «Я почуваю себе звичайним ратаєм на полі української культури».

Попри ґрунтовні дослідження, велику кількість опублікованих наукових праць, відкриття невідомих фактів з історії України, культури, освіти, влада помстилася вченому за його національні переконання – йому не дали можливості піднятися вище посади молодшого наукового співробітника. На жаль, вже за незалежної України, ще за життя Григорія Нудьги, його не було належним чином поціновано, а Шевченківська премія, на яку все ж спромоглися подати його кандидатуру за рік до смерті, дісталася комусь іншому, мабуть, «потрібнішому». Не витримавши такого останнього у своєму житті вироку, вчений закінчив земний шлях 14 березня 1994 року, поховано його на Личаківському кладовищі у Львові. Згодом коштом меценатів було видано монографію Григорія Нудьги та низку його наукових праць, нині вони посідають чільне місце у наукових бібліотеках України, їх цитують у вітчизняних та закордонних виданнях. ●

eprasa.pl 9158a86c30

Борис ЛЕМКІВСКИЙ

Лемкы сполячат ся?

Част II

Продовження з попереднього номера

В книгах під роком 1786 не є записаных народин сина Ігнатя Вірхнянского и быти не може, бо Ignatij Wirchnianski першый раз записаний єст в книгах аж 18 серпня 1788 рока, адже: там де єґомосць записали: *Basilius filius Ignatii Wirzchnianski* по справді повинно бы быти: *Basilius filius Ignatius Wasilko*. Додам, же в книзі гмерців не є ани *Ignatiusa Wasilko*, ани *Joannesa Wasilko*, єст лем Ignatius *Wirchnianski (Ignatius Sculteti Michaelis Wirchnianski filius)* и *Joannis Wirchnianski (Joannis Wirchnianski sculteti)*. Першый гмерат 26 лютого 1822 рока на 83 зымі жытя, адже гродил ся перед 18 серпня 1788 рока (ден першой метрикальной присутности Ігнатія Вірхнянского). Выглядат на то, же был з 1739 рока, адже гродил ся яко Василько. Другий з того сьвіта зышол 31 марця 1831 рока, дожывшы 76 весны, адже был з 1755 рока.

Старинны шовтысовы роды

Не зрозумте мня зьлі, не хочу сіяти ворожой пропаганды, з нашыма єгомосьцями, ани з шовтысами аж так зьлі товды хыбаль не было. Нащадкы тых, котры змінили назвиско, до гнеска мают -ский на кінци назвиска, а не ополячили ся. З другой стороны (так, єст друга сторона и то велика) в книгах єст барз дуже шовтысів, котры не міняли назвиск. Василиків лем двох змінило назвиско, а двох остало при прадідівскым. В хыжы нр 1 и 20 юж іх не стало, по зміні жыли ту лем Вірхнянскы. Василикы дальше мешкали в 5 и 22 хыжы Вірхні, штоправда, іхнє назвиско кус еволюовало, хоц они при нім не майстрували. Шовтыс Йоан през того самого пароха записуваний был раз яко *Wasylko*, а іншым разом яко *Wasilko*, а о хвилю тот сам єґомосць записал го яко *Wasylik* або *Wasyłik*, а іншым разом яко *Wasyłyk* або *Wasylyk*. Пак тот сам чловек записаний єст яко *Wasilik* (штоправда лем раз).

Лем в гладышівскых метрикальных книгах нашол єм доказы на тото, же не вшыткы шовтысе мали назвиска закінчены на -ский ци -цкий. До кінця свого шовтысуваня, адже до половины XIX столітя (коли -то Австрия впровадила новы правила), шовтысами были: *Jan Proc/Proć, Jan Lepak* и *Jan Pałowczak* (шовтысували в Гладышові); *Jan Sałyta* (шовтыс Ждыні); *Mikołay Wasylko, Gregorius Ciem* и *Tymko Kwiatko* (шовтысе Вірхні, в тім селі был ищы єден, котрий єднак змінил назвиско – *Joannes Jaworski*). В іншых селах шовтысували: *Gabriel Wasilko (sculthetо ex Bartne); Fecio* и *Jan Obuch* (шовтисе Реґєтова); *Jan Kobani (sołt weszy Flaurina/ Flausza* – ту-м скомасувал два вписы, його село раз было назване *Flaurinom*, а другым разом *Flauszom*); *Joann Parahuz (sculthete in Kwiatonia)* ци *Jan Daniłowicz* – шовтыс фрас знає якого села. Нашол єм и двох вітів, єдным з них был *Fedor Serota woyt*, а другым Федор Дзюбіна *(Fedor Dziubina woyt)*. Бесідую о них, бо жаден не ма назвиска закінченого на -скі.

Рід Яцевичів

Рід Яцевичів не пропал, одпала од нього лем голуз Семана. Його брат Григорий Яцевич, штоправда, тіж стал ся Гладышівскым, але на коротко. Назвиско змінил по 10 мая 1792 рока (товды был записаний ищы яко: *Hryc Jaciw sołtys chrzestny Jacka*), а перед 7 липця 1792 рока. Того дня юж яко *Hryc Gładyszowski sołtys* єст хресным *Tharaponta*, сына Яцка и Параскы, жытелів хыжы нр 9 в Гладышові. Він так, як и його брат (о. Семан), през якисий час раз єст Яцевичом (20 квітня 1798, 10 листопада 1798, 26 червця 1799, 17 серпня 1799), а раз Гладышовскым (8 марця 1793, 19 вересня 1793, 12 квітня 1800, 19 квітня 1800). Григорий барз молодо гмерат (має лем 45 років), похоронено го 7 червця 1805 рока яко: *Gregoriusa Jacewicza*. Або за жытя одрюк ся нового назвиска, або похоронили го його сынове, вертаюы чи до старого. В книгах вписів з назвиском Гладышівский в тій родині было аж 36, адже немало, але и так вшыткы одступили од нього. Нове, барже польскє, хыбаль не было ім юж до ничого потрібне, Польщы не было. Більшіст з роду гладышівскых шовтысів (крім ліниі Семана) до кінця жытя остала Яцевичами и Русинами. ●

eprasa.pl 9158a86c30

РЕЦЕНЗІЇ

Андрій Сем'янків (MED GOBLIN), «Танці з кістками». Віхола, 2022. – 368 с.

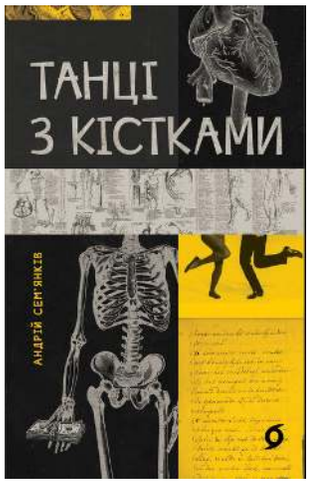

Дарина ПОПІЛЬ

Книга про вибір

Медичний трилер «Танці з кістками» Андрія Сем'янківа стала книгою року ВВС-2022. Це дебютна художня книга відомого блогера MED Goblina. Автор у своєму блозі доступно та цікаво розповідає про доказову медицину. Від початку повномасштабного вторгнення письменник є військовим медиком.

«Танці з кістками» досить потужно сколихнули українську читацьку спільноту. Книга викликає дуже багато контроверсійних емоцій.

Головний герой – патологоанатом (непросте слово та професія) Северин. Чоловікові за 40. Він розлучений, колишня жінка забрала сина та поїхала з новим обранцем за кордон. Синові сказала, що його батько помер. Ця інформація одразу насторожує, адже вчинок доволі радикальний. Або жінка не в собі, або ж наш головний герой настільки ненормальний, що його воліють «поховати», аніж дозволити дитині з ним спілкуватись. Сева живе з партнеркою Людою, яку не любить, але йому з нею комфортніше, принаймні ніж з самим собою. Адже себе Северин вважає пересічним невдахою, здається, всі довкола мислять так само.

Світ, у якому живе головний герой, похмурий і депресивний, як і його підвал-чистилище, через яке проходять померлі, аби далі вирушити у свою останню путь. Севі бракує грошей, це його гнітить. Йому видається, що всі довкола, наприклад, його колеги, живуть якесь ліпше життя, а його життя – сіре, одноманітне і безперспективне.

В якийсь момент усе починає поволі змінюватись. До його «підземного» світу завітав загадковий Станіслав і запропонував дуже дивну угоду. Насправді наче й нічого важкого та не надто нелегального. Відрізати та передавати йому мертві тканини «клієнтів» Севи. Ну, є там кілька нюансів, треба підробити різні підписи. Бо людина за життя мала б на щось таке дати згоду. Сева дуже хоче заробити і погоджується на цю справу. А далі він летітиме у кролячу нору поганих вчинків зі швидкістю світла. І лишень нам здаватиметься, що на перший погляд млявий Северин спиниться і виплутається з темних справ, як він одразу вляпуватиметься глибше у тонни багна.

Водночас у Аїдовому, чи то пак Севиному, царстві мертвих з'являється скромна та не надто показна Таня. Жінці явно блокують кар'єру у медицині. Адже багато персонажів і досі вважають, що успішним лікарем може бути лише чоловік. До речі, Сем'янків неодноразово у книзі озвучує різноманітні болючі точки української медицини. Як ось, власне, дискримінація за статевою ознакою, халатність лікарів або всюдисуща і невмируща корупція. Так ось, як тільки на сцені з'являється помічниця Таня, Сева не надає їй особливого значення, як жінка вона його не приваблює, на її професійні таланти він також спочатку не зважає. Але чомусь одразу стає зрозумілим, що, по-перше, в героїв буде роман, а по-друге, що Таня відіграватиме важливу роль у махінаціях нашого головного героя. А його ж несе запах грошей, навіть маленьких, але несе і штовхає вперед. Він присипляє свою совість щораз більше і більше. Здавалось би, те, що він у приватній клініці починає вирізати людям здорові родимки і казати, що це рак, щоб їх вилучити і отримати за це вже більші кошти, – остаточне дно. А проте його лихі комбінації лише розквітають.

На цьому моменті хочеться зазначити, якщо у вас дуже чутлива та вразлива психіка, можливо, «Танці з кістками» варто не починати читати. Тому що, якщо розпочнете, спинитись в процесі вже не вдасться. Ви переживатимете огиду, зневагу до героя, вам буде неприємно, подекуди просто мерзенно, але все ж таки ви читатимете далі, до кінця. Така особливість цього трилера, про неї кажуть практично усі, хто з цією книгою запізнався.

Отже, Севі, щоб прокручувати свої щоразу потужніші махінації, вже не лише з мертвими тілами, а й з живими, постійно треба вчинити щось ще лихіше. Ба, більше, іноді він чинить щось погане просто так, наприклад, невинній тварині. Судячи з відгуків читачів, сцена, де головний герой вбиває кота, вразила багатьох найбільше. Хоча Сева чинить згодом значно мерзенніші вчинки і з людьми.

Таня плавно та органічно ввімкнулась у темний бізнес Севи. Удвох вони доволі успішно почали придумувати та реалізовувати все складніші комбінації для чорного ринку трансплантології (ще одне тяжке слово).

Сева наче й вагається щоразу, чи варто ставати на ще одну сходинку ближче до безпросвітного зла, а проте його совість така сама ніяка, сонна та аморфна, як і він сам. Він не холодний і не гарячий, він як желе, дриґається, але наче й сам не усвідомлює – для чого. Для статків? Зароблені гроші він підписує «на…». На що він їх збирає, він не знає. Просто «на» якесь ілюзорне краще щось.

У книзі, так насправді, жаль та співчуття викликає, мабуть, лише партнерка Севи – Люда. Хоча й вона дратує, дратує тим, що надто довго терпить цього вічно незадоволеного усім Севу, що руйнує не лише своє життя, а й життя інших.

Бувають моменти, коли дії головного героя вже настільки гидкі, що нам хочеться його якось виправдати. Тоді ми починаємо думати, чи став би таким Сева, якщо б мешкав у іншій країні, де б йому давали більше розвиватись, де б він своєю професією міг більше заробляти. Починаємо виправдовувати героя гнилою системою довкола, яка його просто зламала. Зламала і підвела до життя поза законом та мораллю.

18.

eprasa.pl 9158a86c30

Закінчення з 17 сторінки

А проте все-таки не виходить відмити бруд з бруду, що є таким сам по собі.

«Танці з кістками» – це перш за все книга про вибір. Тому що на кожному етапі свого шляху до нових і гірших діянь Сева міг зупинитись, міг прийняти рішення, не заглиблюватись далі в темряву. Але щоразу він знаходив якесь виправдання для того, щоб не припинити свого шляху зла. Борги, хабарі, страх перед таємною фірмою «Матерія Обскура», з якою він зв'язався і яка начебто тепер йому погрожує і навіть несе загрозу його життю. Щоразу є щось, що ніби штовхає Северина на інший рівень зла, а так насправді, це він робить постійно неправильний вибір і падає у чорну діру все глибше.

«Танці з кістками» – дуже кінематографічна повість. Відчуття, що справді дивишся напружений трилер. Світ, описаний у ньому, дуже страшний. Реальність цієї книги гнітюча та жахаюча. Моментами виникає враження, що у цьому світі одні покидьки та обманщики, які ні чим не погидують, аби заробити побільше грошей. І коли ми згадуємо, що це ж не всесвіт фентезі, а що Сем'янків описує справжню реальність, хай і в художній прозі, стає якось млосно. Хочеться вірити, що ця реальність є такою гнилою тільки тому, що її так бачить головний герой та сам все більше і більше притягує у своє життя негатив та таких же самих, як він, персонажів.

Дуже гостросюжетним моментом, теж наче з якогось кримінального серіалу є епізод, де Сева робить розтин перед поліцейськими тіла свого непутящого асистента, якого перед тим вбив. Перед поліцією ж він вдає, що виконує свою рутинну роботу. Це був спойлер, тому більше такого робити не будемо. Лише зазначимо, що фінал книги для багатьох буде несподіваним, для багатьох навіть незрозумілим. Інші ж сприймуть його, як відкрите закінчення, де можна буде собі додумати власну версію.

З безперечних позитивів книги – це те, що автор дотримується нового українського правопису, не боїться, як багато авторів, вільно та красиво вживати фемінітиви.

Загалом же, книга беззаперечно полишає по собі шквал емоцій. Проте більшість з них негативні. Автор нас все-таки психологічно вимучує цією довгою дорогою зла, якою мандрує головний герой. У романі є дуже багато сцен, які просто емоційно ґвалтують наш мозок. І знову ж таки, відірватись ми не можемо, а тому подекуди відчуваємо неприязнь не лише до Севи, а й до себе, що все це з ним переживаємо і не годні спинитись.

Опісля прочитання також хочеться задати питання авторові, для чого це все було? Який сенс у цій цікавій беззаперечно книзі, а проте такій жорстокій та емоційно важкій? Думаю, що, так насправді, кожен читач мусить дати відповідь собі сам. Особисто мій висновок такий, що у світі дуже багато таких ось Сев, здавалось би, нешкідливих, ніяких, безхребетних. Але водночас таких, що робитимуть страшні речі, навіть самі цього до кінця не усвідомлюючи. Ми звикли сприймати людей крізь свою призму. А це геть неправильно, тому що довкола нас ходять монстри під личинами звичайних людей.

«Танці з кістками» – дуже якісний текст, автор вміло та захопливо веде свою оповідь. Знає, як тримати в емоційному напруженні. Хто любить читати тексти швидко і легко, тому цей трилер ідеально підійде.

Опісля прочитання книги тішишся, що цей химерний світ залишився у книзі, а водночас хочеться зробити усе для того, щоб вберегти свій власний світ від темряви та зла. ●

ОГОЛОШЕННЯ

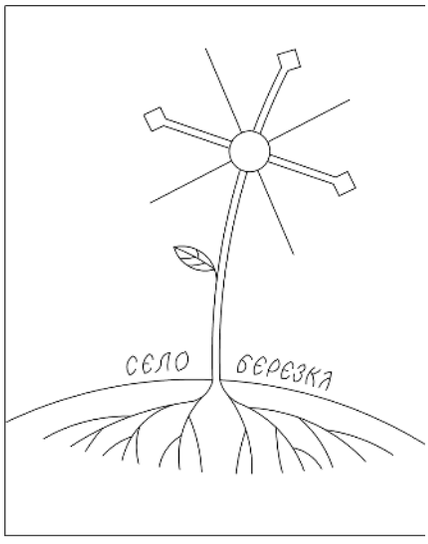

Вшанування жертв із с. Березка біля Бірчі

Спілка українців «Пам'ять і спадщина» (колись: «Спілка українців політв'язнів і репресованих у Польщі») звертається до колишніх мешканців села Березка біля Бірчі та їхніх нащадків, а також до усіх, кому небайдужа справа збереження нашої історичної пам'яті, з закликом про допомогу в гідному вшануванні цивільних жертв подій, які відбулися 11 квітня 1945 р. Тоді від рук польського підпілля загинуло понад 180 осіб. Тільки деякі з них мають гідне місце поховання на території колишнього греко-католицького кладовища. Більшість спочиває в безіменних братських могилах. Нещодавно, завдяки старанням Перемисько-Варшавської греко-католицької архієпархії за підтримки і сприяння нашої спілки, цей роками занедбаний цвинтар повернуто Церкві.

Через рік відзначатимемо 80-ті роковини згаданого вище злочину. Наша спілка почала роботу з облаштування території, проте не маємо достатньо коштів для побудови огорожі та гідного пам'ятника, тому звертаємося до вас з проханням про підтримку.

Жертводавців просимо надсилати кошти на рахунок:
Stowarzyszenie Ukraińców Więźniów Politycznych i Represjonowanych w Polsce, ul. Kościuszki 5, 37-700 Przemyśl
Nr konta: **02 1240 2568 1111 0011 3268 7730** **Призначення платежу (Tytułem): Berezka**

Для отримання додаткової інформації можна звертатися за електронною адресою: supirp.stow@gmail.com, тел.: +48 509 986 270 (Степан Боднар), +48 601 873 447 (Олександр Стець) або традиційним листом за адресою: PAMIS, ul. T. Kościuszki 5, 37-700 Przemyśl.

eprasa.pl 9158a86c30

Передплата «Нашого слова» на 2024 рік

ПОЛЬЩА

Кількість примірників	Ціна одного примірника в передплаті	Квартал	Пів року	Рік
ЗВИЧАЙНА ПОШТА (PRZESYŁKA EKONOMICZNA)				
1 примірник	**5,00** зл + поштові оплати	**115,00** зл	**230,00** зл	**460,00** зл
3 примірники і більше (ціна одного примірника)	**5,00** зл без поштових оплат	**65,00** зл	**130,00** зл	**260,00** зл
АВІАПОШТА (PRZESYŁKA PRIORYTETOWA)				
1 примірник	**5,00** зл + поштові оплати	**127,00** зл	**254,00** зл	**508,00** зл
10 примірників і більше (ціна одного примірника)	**5,00** зл без поштових оплат	**65,00** зл	**130,00** зл	**260,00** зл

ЄВРОПА + УКРАЇНА

Пів року	Рік
АВІАПОШТА	
410,00 зл	**820,00** зл
95,00 євро	**190,00** євро

КАНАДА

Пів року	Рік
АВІАПОШТА	
435,00 зл	**870,00** зл
150,00 дол КАНАД.	**300,00** дол КАНАД.

США

Пів року	Рік
АВІАПОШТА	
435,00 зл	**870,00** зл
115,00 дол США	**230,00** дол США

Розраховуючи річну податкову декларацію PIT-37, перекажіть, будь ласка, 1,5% податку на статутну діяльність товариства «Майстерня».

1,5% – це частина ваших податків, яка не йде до державного бюджету, а спрямована для вибраної громадської організації. Ви можете вибрати, якій саме організації їх переказати. На що підуть ваші 1,5%:

✓ великий щорічний концерт до Дня Незалежності України,
✓ літній табір для діток-біженців «Майстернята»,
✓ організацію інтеграційних заходів для української спільноти в місті Кошалін.

Jak co roku zachęcamy do przekazania 1,5% Twojego podatku na nasze stowarzyszenie. Dzięki Wam możemy organizować nasz koncert! WAŻNE! Pamiętajcie wpisać CEL SZCZEGÓŁOWY oraz KRS.

УВАГА! При вписанні KRS громадської організації 727903, ОБОВ'ЯЗКОВО треба вписати ціль: RAZEM KOSZALIN, тоді ваші 1,5% потраплять саме на офіційний рахунок товариства «Майстерня». Дякуємо!

Наше Слово **Adres:** Redakcja "Nasze Słowo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa, tel.: **biuro redakcji** – tel./fax 22 677-88-10, +48 510-162-854, redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46, redakcja – 22 677-84-45. **E-mail:** redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogłoszenia@nasze-slowo.pl Internet: www.nasze-slowo.pl **Kolegium Redakcyjne:** Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuczenko, Anastazja Krawczuk. **Zespół redakcyjny: zastępca redaktora naczelnego** – Paweł Łoza, **sekretarz** – Tetiana Daniuczenko, **redaktorzy** – Igor Szczerba (Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), Katarzyna Komar-Macyńska (Przemyśl), redaktor stylistyczny – Anna Russu, redaktor techniczny – Olga Michaluk, **biuro redakcji** – Katarzyna Stepan. **Współpracownicy:** Anastazja Krawczuk (Warszawa), Stefan Migus (Olsztyn), Piotr Andrusieczko (Kijów), Ludmiła Łabowicz (Białystok), Olena Humeniuk (Kijów), Adam Wiewiórka (Legnica), Daryna Popil (Warszawa), Władysław Graban (Krynica Zdrój), Piotr Wirchniański (Gładyszów).
Wydawca: Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7 03-614 Warszawa, tel.: 22 679-96-77 (sekretariat), E-mail: sekretariat@ukraincy.org.pl, biuro@ukraincy.org.pl Internet: http://ukraincy.org.pl **Fotoskład:** Redakcja „Nasze Słowo" **Druk:** Drukarnia „Efekt". Nakład 2100 egz. Pismo dofinansowano ze środków budżetu państwa Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa.
Konto bankowe dla wpłat w PLN: 47 1160 2202 0000 0000 5515 6292
Konto bankowe dla wpłat w EURO, CAD: IBAN: PL47 1160 2202 0000 0000 5515 6292 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa,
Konto bankowe dla wpłat tylko w USD: IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa.

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji. Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy. Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika. Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa" wyłącznie za zgodą redakcji. Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

„Nasze Słowo" dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w wybranych EMPiK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Publikacje wyrażają jedynie poglądy autora/ów i nie mogą być utożsamiane z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Статті виражають точку зору авторів і не можуть уособлювати офіційну позицію Міністра внутрішніх справ та адміністрації.

eprasa.pl 9158a86c30

25.02.2024
15:00

Кінотеатр Kryterium
ul. Zwycięstwa 105, Koszalin

Вкрадене дитинство

Тематичний вечір присвячений дітям-жертвам російської агресії

В програмі:

-Презентація книги **„То був не слон, а повітряна тривога”**
-Прем'єра короткометражного фільму **„Кінець малювання принцес”**
-артистичний виступ учасників зйомок
-зустріч з творцями фільму

Вхід вільний!

PATRONAT: Konsulat Ukrainy w Gdańsku; Patronat Prezydenta Koszalina
ORGANIZATOR: Majsterania
PARTNERZY: 105; Związek Ukraińców w Polsce; prestiż; Miasto; TV MAX; Plus 102,6; Nowe Słowo; Polskie Radio Koszalin; Hoko Technology
PATRONAT MEDIALNY:

eprasa.pl 9158a86c30